

René M a r l é. *Le projet de theologie pratique*. Paris 1979 ss. 132. Editions Beauchesne.

Próbie syntetycznego opracowania dotychczasowych studiów poświęconych koncepcji teologii praktycznej podjął w recenzowanej książce R. Marlé — dyrektor Instytutu Pastoralno-Katechetycznego w Paryżu i profesor Gregorianum w Rzymie. Autor związany obecnie ze środowiskiem teologicznym paryskim i rzymskim, a przez wcześniejsze studia z teologią niemiecką, ma szczególne dane do opracowania takiej syntezy. Zagadnienie teorii praktyki analizowane przez wielu (N. Greinacher, K. Lehmann, R. Zerfass, J. Heinrichs i in.) przyjmuje również R. Marlé za kryterium wiodące wspomnianej syntezy. Jak stwierdza autor „praktyka — działanie” nie jest ideą nową, ale obecnie odgrywa znacznie ważniejszą rolę niż w poprzednich epokach i przyjmuje nowe znaczenie i nowe funkcje (s. 77-78). W kontekście zainteresowania praktyką i teorią działania dokonują się obecnie poszukiwania koncepcji teologii praktycznej.

Recenzowana książka składa się z dwu części. Pierwsza — poświęcona jest problemom teologii w ogóle. Autor koncentruje się na problemie poszukiwania przez teologię statusu nauki o odpowiedniej randze w kontekście ewolucji, która dokonała się w samym Kościele (s. 10-12), w kulturze (s. 13-14), i w społeczeństwie (s. 15-19). Autor analizuje szczególnie status teologii w Niemczech i Francji w czasach dzisiejszych, który uwarunkowany jest historycznie. Ukazuje autor ten rozwój poprzez wszystkie okresy historii Kościoła (s. 23-43).

Zasadniczy cel pracy został zrealizowany w drugiej części recenzowanej książki. Dotychczasowy rozwój teologii praktycznej został ukazany w trzech etapach, równoległe dla Kościoła katolickiego i protestanckiego. Etap pierwszy tej syntezy ukazuje najwcześniejszy dorobek w tej dyscyplinie (s. 47-75). Autor przytacza tu poglądy św. Tomasza, S. Rautenstraucha i A. Grafa z jednej strony oraz M. Lutra, Fr. Schleiermachera, Ph. K. Marcheineke, C. I. Nitzicha i Ch. Palmera z drugiej (s. 49-67). Szczególną rangę nadaje w tej syntezie poglądom Fr. Schleiermachera (s. 52-64) i A. Grafa (s. 72-75) ze względu na ich duży wpływ na współczesny kształt teologii praktycznej. Drugi etap syntezy ukazuje teologię praktyczną w kontekście współczesnej cywilizacji naznaczonej nową wrażliwością na zagadnienie teorii i praktyki oraz koncepcji teorii i praktyki odziedziczonej z przeszłości (s. 78-86). Autor przytacza tu poglądy filozoficzne Platona i Arystotelesa na ten temat,

przez długie wieki zakorzenione w kulturze zachodniej (s. 77-81), oraz poglądy E. Kanta, Hegla i K. Marksa (s. 81-84). Mówiąc o analizie teologicznej nad stosunkiem teorii do praktyki, przytacza przede wszystkim poglądy N. Greinachera, K. Lehmana, J. Heinrichsa i G. Ebelinga (s. 88-89).

Greinacher uważa, że stosunek teorii do praktyki jest stosunkiem obustronnego oddziaływania na siebie. Na dłuższą metę teoria potrzebuje sprawdzenia jej przez praktykę i odwrotnie — praktyką potrzebuje konieczności oceny przez teorię (s. 88-91). Lehmann podkreśla, że teoria powinna pozostawać w służbie prawdziwej praktyki wiary (s. 91-93). Heinrichs natomiast zajął się teorią praktyki opartej na osobowym stosunku z Bogiem (s. 93-96), Ebeling zaś przeanalizował teorię, która zajmuje się praktyką doceniającą słowo (s. 96-98).

Trzeci etap syntezy przedstawia poglądy na temat koncepcji teologii praktycznej teologów i pastoralistów. Przytacza tu poglądy K. Rahnera, W. Pennenberga, J. Moltmanna, P. Gisela (s. 99-109). Wszyscy oni poszukują miejsca teologii praktycznej w strukturze całej teologii i określają charakter i przedmiot tej dyscypliny. Z pastoralistów, którzy w naszych czasach zajmowali się problemem koncepcji teologii praktycznej, R. Merlé przytacza tylko G. Casalis, G. Otto, G. Defois i J. Audinet (s. 110-124). Wszyscy oni podkreślają praktyczny charakter tej dyscypliny. Teologia praktyczna musi być uprawiana na poziomie ogólnej świadomości naukowej i powinna być zdolna do współpracy międzydyscyplinarnej. Powinna mieć nastawienie empiryczne i wchodzić w ścisły kontakt z praktyką przy jednoczesnym zachowaniu świadomości granic teorii i praktyki, a także dystansu w ocenie tejże praktyki. Praktyczna teologia musi rozwiązywać powstające problemy w kontakcie z praktyką przy jednoczesnym związku teorii z praktyką. Próby podporządkowania albo nadrzędnego traktowania teorii lub praktyki są niedopuszczalne. Nie może być wyższości jednego elementu nad drugim, ponieważ teoria i praktyka w teologii praktycznej nie są przeciwstawne ani nie stoją obok siebie czy naprzeciw siebie, ale stanowią jedność dwubiegunową i zróżnicowaną.

Do niewątpliwych osiągnięć autora recenzowanej książki należy ukazanie współczesnych koncepcji teologii praktycznej na szerokim tle historycznego rozwoju tej dyscypliny oraz w kontekście współczesnych uwarunkowań. Cenne również jest ukazanie miejsca teologii praktycznej w całym systemie teologicznym. Autor w określeniu tego miejsca praktycznej teologii posłużył się solidną analizą teologiczno-histeryczną dotyczącą teologii katolickiej i protestanckiej.

Zastrzeżenia może jedynie budzić pominięcie przez autora wielu kierunków i autorów odgrywających duże znaczenie w rozwoju teologii praktycznej. Ponadto nie nakreślił on swojej koncepcji tej dyscypliny. Ograniczył się on jedynie do krytycznej oceny dotychczasowych poglądów.

Ks. Ryszard Kamiński